

Eikö hyvä tahto riitä?

Mihin korkeakouluopetuksessa tarvitaan turvallisemman tilan periaatteita?

Turvallisemman tilan periaatteet voidaan nähdä pedagogisena keskustelutyökaluna, joka rohkaisee yhteistyöhön sekä moniääniseen keskusteluun yliopisto-opetuksessa. Periaatteet ohjaavat myös opettajia ja koko yliopistoyhteisöä puhe- ja toimintatapojen kriittiseen reflektioon.

TURVALLISEMMAN TILAN PERIAATTEET ovat monille tuttuja eri järjestöjen, harrastusyhteisöjen ja tapahtumatilojen toiminnasta. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön myötä ne ovat tulleet osaksi myös monen korkeakoulu-yhteisön toimintaa. Esimerkiksi Helsingin yliopisto laati keväällä 2019 turvallisemman tilan periaatteet koskemaan yliopiston tapahtumia (ks. Helsingin yliopisto 19.3.2023). Aihepiiri nousi syksyllä 2022 keskusteluun laajemmin mediassa sen jälkeen, kun *Helsingin Sanomien* yliopistokirjeenvaihtaja raportoi ”Vaikeat aiheet – kiistanalaisten asioiden käsittely koulutuksessa” -seminaarista otsikolla ”Liian turvallinen tila?” (Parikka 2022; ks. myös Sääntti & Puustinen 2022).

Keskustelulle turvallisemmasta tilasta on edelleen nykyistä laajempaa tarvetta korkeakouluopetuksessa. Esimerkiksi Helsingin yliopiston turvallisemman tilan periaatteet on suunnattu koskemaan lähinnä yliopiston tapahtumia. Kuitenkin niitä olisi syytä

soveltaa ja hyödyntää myös yliopiston ydintoiminnassa, opetuksessa.

Yliopisto-opettajina olemmekin pyrkineet omassa opetuksessamme kehittämään ajatusta turvallisemmasta tilasta juuri korkeakouluopetukseen soveltuvaksi. Samalla olemme kartoittaneet kyselyn avulla opiskelijoidemme kokemuksia turvallisemman tilan periaatteiden käytöstä kieli- ja viestintäopintojen kurssueillamme.

Kyselymme vastasi 114 Helsingin yliopiston kandidaattivaiheen opiskelijaa eri tiedekunnista lukuvuonna 2022–23. Ennen kyselyyn vastaamista kaikki opiskelijat olivat osallistuneet ainakin yhdelle kieli- ja viestintäopintojen kurssille, jolla oli käytössä turvallisemman tilan periaatteet. Sähköiseen kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja anonyymia eikä kytkeytynyt kurssin arviointiin. Kysely sisälsi kaksi taustatietokysymystä ja lisäksi neljä avokysymystä, jotka kaikki koskivat opiskelijoiden

TURVALLISEMMAN TILAN KÄSITTEEN VOI TULKITA REAKTIOKSI KRITIIKKIIN, JONKA MUKAAN TURVALLINEN TILA LUPAA LIIKOJA: MIKÄÄN TILA TUSKIN ON TÄYSIN TURVALLINEN KAIKILLE.

kokemuksia ja näkemyksiä turvallisemman tilan periaatteiden käytöstä kursseilla.

Tässä tekstissä avaamme lyhyesti turvallisemman tilan periaatteiden taustaa ja tarkastelemme kyselyymme tulleet vastauksia. Perustelemme, miksi turvallisempaa tilaa pitäisi aktiivisemmin rakentaa myös korkeakouluopetuksessa. Tekstissä esitetyt lainaukset ovat opiskelijoiden vastauksia kyselyymme. Vastausten raportoinnissa käytämme juoksevaa numerointia: V1, V2 ja niin edelleen. Kyselyssämme pyysimme opiskelijoilta myös tiedon heidän opiskelualastaan, mutta emme ole hyödyntäneet tätä tietoa vastausten tarkastelussa.

TURVALLISEMPI TILA MAHDOLLISTAA AVOIMEN JA KRIITTISEN KESKUSTELUN

’Turvallisemman tilan periaatteilla’ tarkoitetaan esimerkiksi ryhmän, organisaation, tapahtuman tai kurssin toimintaa ohjaavaa keskustelua ja käytänteitä, jotka ottavat huomioon ryhmien moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden ja pyrkivät ehkäisemään ennalta syrjintä- ja häirintätilanteita. Kun yhteisö laatii toimintaansa ohjaavat periaatteet, se tekee samalla tilaa turvallisemmaksi esimerkiksi syrjittyyn vähemmistöön kuuluville ihmisille (Harless 2018).

Käytämme tässä tekstissä komparatiivia ’turvallisempi’ positiivi-ilmauksen ’turvallinen’ sijaan. Komparatiivimuoto on nykyään yleinen monien yhteisöjen, esimerkiksi Helsingin yliopiston (2023) periaatteissa. Sen voi tulkita reaktioksi kritiikkiin, jonka mukaan turvallinen tila lupaa liikojia; mikään tila tuskin on täysin turvallinen kaikille (ks. esim. Iversen 2019). Koska turvallisemman tilan periaatteet

ovat alun perin syntyneet yhteisöissä, termin ja sen eri muotojen alkuperää on kuitenkin hankala jäljittää akateemisesta keskustelusta.

Turvallisemman tilan periaatteita on käytetty 1970-luvulta asti feministien, mustien ja *queer*-ihmisten keskuudessa työkaluna, jolla on pyritty luomaan turvallinen keskustelutila kokoontumisissa. Erityisesti 2000-luvulla tilan periaatteet ovat siirtyneet laajemmin myös muiden yhteisöjen käyttöön, kuten korkeakoulu- ja työyhteisöihin. (Ks. mm. Amzil 2017; Hytönen 2016; Roth 2019.)

Kyselymme vastausten pohjalta keskeisin havainto on se, että opiskelijat kokivat turvallisemman tilan periaatteiden käytön kurseillamme pääosin neutraalina tai myönteisenä. He kuitenkin toivat esiin, että periaatteiden käyttö opetustilanteissa oli kyselyn toteutusajankohtana vielä melko vähäistä; turvallisempi tila oli tuttu pikemminkin opiskelijatapahtumista tai järjestökonteksteista.

”Tunsin periaatteet jo hyvin entuudestaan, mutta en ole koskaan tullut ajatelleeksi, että niitä tosiaan tarvitaan myös kurssiympäristössä.” (V60)

”Ne [turvallisemman tilan periaatteet] käytiin heti alussa läpi, en ollut kurseilla törmännyt siihen aiemmin ja se tuntui todella hyvältä. Todella hienoa, että tätä laajennetaan yliopiston tapahtumista myös opetukseen!” (V77)

”Tämä oli ensimmäinen kurssi yliopistossa, jossa käytiin läpi turvallisen tilan periaatteet.” (V78)

”Tämä oli mielestäni ensimmäinen kerta, kun kurssilla mainitaan turvallisemman tilan periaatteet ja opettaja vaikutti siltä, että häneenkin voi olla matalalla kynnyksellä yhteydessä.” (V41)

Turvallisemman tilan periaatteet voivat ehkäistä ennalta vakavia häirintä- ja syrjintätilanteita, mutta ne mahdollistavat myös muunlaista turvallisuutta. Korkeakoulukontekstissa ne esimerkiksi voivat rakentaa luottamusta opetusryhmissä sekä kannustaa aiempaa avoimempaan vuoropuheluun ja omien puhetapojen kriittiseen tarkasteluun.

Periaatteiden avulla voidaan siis tietoisesti tarkastella toimintaa konkreettisissa tiloissa ja hetkittäisissä

OPISKELIJAT ARVOSTIVAT SITÄ, ETTÄ OPETTAJA NÄYTTI ESIMERKKIÄ REFLEKTOIMALLA MYÖS OMAA TOIMINTAANSA JA POSITIOTAAN.

digitaalisissa tai kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi ne tarjoavat laajemman mahdollisuuden keskustella oppivan yhteisön toimintatavoista ja diskursiivisista käytänteistä. 'Diskursiivisilla käytänteillä' tarkoitamme tässä yhteydessä yhteisössä vakiintuneita puhetapoja, jotka ovat yhteisesti jaettuja ja saattavat siten vaikuttaa yhteisön sisältä käsin neutraaleilta, mutta jotka kuitenkin sisältävät valta-asetelmia ja arvolatauksia (ks. mm. Fairclough 1992; Pietikäinen & Mäntynen 2019). Eriarvoisuuksien tunnistamisen ja valtapositioiden kriittisen tarkastelun kautta turvallisemman tilan periaatteiden käyttö opetuksessa on osa antirasistista pedagogiikkaa (ks. esim. Aminkeng Atabong 2021).

Korkeakoulukontekstissa turvallisemman tilan kritiikki on kohdistunut juuri puhetapoihin ja sisältäneyt sen oletuksen, että turvallisempi tila heikentäisi avointa vuorovaikutusta. Koska akateemisen yhteisön ajatellaan koostuvan korkeakoulutetuista ja siten sivistyneistä ihmisistä, on pohdittu, onko periaatteille tarvetta ja heikentävätkö ne mahdollisuutta kriittiselle ajattelulle ja keskustelulle (ks. esim. Parikka 2022). Kuitenkin juuri korkeakouluyhteisöissä, joissa ihmisten oletetaan olevan fiksuja, itsereflektiivisiä ja tiedostavia, rasismista ja syrjinnästä keskustelu voikin olla tabu ja aiheuttava vastustusta (mm. Rastas 2020; Sheikh 2021).

Mielestämme juuri turvallisemman tilan periaatteiden avulla vakiintuneita diskursiivisia käytänteitä voidaan tehdä näkyväksi ja tarvittaessa kyseenalaistaa. Se, että oppiva yhteisö keskustelee puhetavoistaan ja sanoittaa periaatteitaan, tekee siitä entistä avoimemman ja tietoisemman omista toimintatavoistaan. Metakeskustelu siitä, minkälaisissa keskusteluympäristöissä tietoa yhteisössä tuotetaan, mahdollistaa myös vakiintuneiden puhetapojen haastamisen ja juuri sen kriittisen keskustelun, jota turvallisemman tilan periaatteiden on pelätty tukahduttavan.

TURVALLISEMPI TILA TUKEE OPISKELIJOIDEN HYVINVOINTIA JA OPPIMISTA

Yksi turvallisemman tilan kritiikeistä on kohdistunut periaatteiden tapaan huomioida yhteisön jäsenten emootiot: jo ilmaus "turvallinen" on affektiivinen ja sisältää ajatuksen yksilön kokemuksesta. Vaikka akateeminen yhteisö haluaisi näyttäytyä rationaalisenä ja neutraalina keskusteluympäristönä, olisi älyllisesti epärehellistä sivuuttaa oppivan ja tietoa tuottavan yksilön kokemukset ja tunteet.

Korkeakoulupedagogiikassa onkin keskusteltu muun muassa empatian (ks. esim. Nussbaum 2011, 38) sekä emootioiden ja kognition yhteistyöstä tiedontuottamisessa (ks. esim. Tomperi 2017, 98). Emootioiden merkityksen tunnistamiseen liittyvät myös laajemmat kysymykset opiskelijoiden hyvinvoinnista ja yliopisto-opettajien halusta tukea tai ottaa vastuuta siitä. Kenties perinteisesti korkeakouluopettajat ovat "pesseet kätensä" tällaisista kysymyksistä. Kuitenkin yliopistoissakin on herätty siihen, että opiskelijoiden valmiudet korkeakouluopintoihin ovat erilaiset, ja yliopiston tehtävänä on tukea opiskelijan oppimista kokonaisvaltaisesti.

Kyselyymme vastanneet opiskelijat toivatkin esiin sen, että turvallisemman tilan periaatteiden käsittelemisen kurssilla osoittaa opiskelijoille, että opettaja on kiinnostunut opiskelijoiden hyvinvoinnista ja haluaa toimia sen eteen, että kurssi olisi turvallinen kaikille. Periaatteiden esittely voi madaltaa opiskelijan kynnystä olla yhteydessä opettajaan, jolloin mahdollisia syrjinnän kokemuksia on helpompi tuoda esiin.

"Turvallisemman tilan periaatteet käytiin läpi kurssin alussa ja niitä sai kommentoida. Tästä tulee tunne, että näistä asioista välitetään." (V55)

"Turvallisen tilan periaatteiden kertominen toi turvallisen ja jollain tavalla lämpimän mielen jo kurssin alussa, sillä niiden kertominen toi tunnetta, että opettaja välittää." (V61)

"Minusta oli hyvä, että turvallisemman tilan periaatteet käytiin heti alussa läpi. Kurssilla oli turvallinen olo, sillä tiesin, että opettajaan voi aina olla yhteydessä." (V70)

Emootioiden huomioiminen myös vapauttaa resursseja rationaaliseen asioiden käsittelyyn. Monet korkeakouluopinnoissa harjoiteltavat asiat ovat nimittäin kognitiivisesti haastavia: uusien tietojen ja taitojen sisäistäminen on usein työlästä ja toisinaan kivuliastakin, kun aiempia käsityksiä pitää haastaa ja muokata. Yhdessä sovittujen periaatteiden luoma turvallisuuden kokemus edesauttaa sitä, että opiskelijat jaksavat ponnistella ja uskaltavat asettaa itsensä alttiiksi oppimiselle. Kun huomio ei ole stressissä tai pelossa, jää enemmän tilaa kokeilemiselle ja keskenreäistenkin ideoiden esittämiselle (Harless 2018).

Opiskelussa erityisesti ryhmätyöt ja palautetilanteet ovat alttiita väärinkäsityksille, ja tällaisia kyselymme vastaajatkin toivat esiin. Kurssien aikana opiskelijat usein työskentelevät uusissa ryhmissä ja vieraiden ihmisten kanssa, ja turvallisemman tilan periaatteet voivat tukea tällaisia tilanteita.

”Palautteen antaminen ja vastaanottaminen on usein kova paikka, joten on hyvä, että periaatteet käytiin aluksi läpi.” (V28)

”Periaatteet on varmasti hyvä pitää mielessä varsinkin kursseilla, joilla pitää antaa vertaispalautetta.” (V60)

”Mielestäni niiden läpikäyminen kurssin alussa oli hyvä ja loi hyvän pohjan ajatukselle yhteistyöstä ”vieraiden” ihmisten kanssa.” (V81)

”Uskon että tällaisen asian läpikäyminen parantaa ihmisten tapaa antaa esimerkiksi palautetta tai muutenkin kommunikoida positiiviseen sävyyn kanssaopiskelijoiden kanssa.” (V84)

Teknologiavälitteinen vuorovaikutus on tuonut uusia mahdollisuuksia ja haasteita opiskeluun (mm. Koponen & Kokkonen 2020): opiskelijoiden odotukset ja tarpeet voivat poiketa digitaalisessa viestintäympäristössä siitä, mitä ne ovat kasvokkainkontaktissa (ks. Niinivaara & Lehtonen 2023), jolloin yhteisten pelisääntöjen tarve korostuu entisestään. Kun toimintatavat on sovittu etukäteen, ja puheeksi ottamisen kynnys on matala, ryhmän jäsenten on helpompi ymmärtää toisiaan, rakentaa yhteisiä merkityksiä ja keskittyä oppimiseen. Jos kaikesta huoli-

matta konflikteja syntyy, voidaan palata keskustelemaan periaatteista.

”Turvallisemman tilan periaatteiden ylläpitäminen ei varmastikaan estä ongelmatilanteiden muodostumista, mutta se välittää mielestäni tärkeää viestiä siitä, että näitä arvoja pidetään tärkeänä. Lisäksi se auttaa ongelmatilanteiden tunnistamisessa ja ratkaisemisessa.” (V37)

Mikäli tilannetta ei ryhmässä saada ratkaistua, turvallisemman tilan periaatteiden yhteydessä on tärkeää tuoda esille ne tahot, joihin opiskelija voi häiritä- tai syrjintätilanteissa olla yhteydessä. Näihin kuuluvat kurssin opettajan lisäksi esimerkiksi oman korkeakoulun häiritäyhdyshenkilöt sekä koulutusohjelman tai tiedekunnan yhteyshenkilöt. Kun opettaja mainitsee yhteydenottohahoksi myös opetusryhmän ulkopuolisia toimijoita, hän osoittaa olevansa tietoinen siitä, että voi itsekin – hyvästä tahdostaan huolimatta – tulla syrjineeksi tai loukanneeksi jotakuta. ”Nollatoleranssipuheen” sijaan opettajakin tunnistaa ja tunnustaa, että oppimistilanne ei välttämättä ole turvallinen tila kaikille, ja on itse valmis toimimaan tilanteen parantamiseksi (ks. myös Rastas 2020).

Aineistomme vastaajat arvostivat sitä, että opettaja näytti esimerkkiä refleктоimalla myös omaa toimintaansa ja positiotaan.

”Minusta oli hienoa, miten kurssin yleisen suoritustilapiiriin turvallisuuden lisäksi opettaja kertoi siitä, miten itse pyrkii noudattamaan turvallisemman tilan periaatteita omassa tekemisessään (tehtävien ja aikataulujen selkeä ilmoittaminen, asioista kertominen etukäteen, miten toimia, jos kohtaa asiatonta kohtelua jne.).” (V77)

TURVALLISEMPI TILA LISÄÄ OSALLISUUTTA

Turvallisemman tilan periaatteet kytkeytyvät laajempaan keskusteluun korkeakoulujen kulttuuritietoisuudesta ja opiskelijoiden osallisuudesta. ’Kulttuuritietoisuus’ on laaja ja monitahoinen käsite, jonka voi tiivistää tarkoittavan tietyn yhteisön tietoisuutta siitä, että oma yhteisö on monella tavalla moninainen (käsitteen määrittelystä ks. esim. Jantunen ym. 2021).

YKSI TAPA EDISTÄÄ NÄKÖKULMIEN MONINAISUUTTA ON KIINNITTÄÄ HUOMIOTA OPETUSHENKILÖSTÖN PEDAGOGISEEN OSAAMISEEN, JOHON KUULUU TAITO FASILITOIDA KESKUSTELUA.

Esimerkiksi näennäisesti yhtenäiseltä vaikuttava opiskelijajoukko on todellisuudessa loputtomasti moninainen – eikä kaikki moninaisuus suinkaan ole näkyvää.

Tiedostuminen moninaisuuden kirjosta herättää tarkastelemaan yhteisön toimintatapoja, joissa usein piilee moniakin poissulkevia mekanismeja, kuten rasismia, väheksyntää tai syrjintää (ks. esim. Kisnanen 2020; Rastas 2020; Zembylas 2018). Jotkut kyselyymme vastanneet opiskelijat mainitsivat kuuluvansa vähemmistöön ja kokivat erityisesti siitä syystä turvallisemman tilan periaatteet tärkeiksi.

”Vaikka turvallisemman tilan periaatteet ovat itselleni itsestään selviä, ne ovat vähentäneet jännitystä ja tuoneet rohkeutta lähtä tekemään yhteistyötä itselleni uusien ihmisten kanssa, erityisesti koska kuulun itse vähemmistöön.” (V8)

Opiskelun esteettömyys ja inklusio ovat näkökulmia, jotka samalla korostavat kuulumisen ja osallisuuden tärkeyttä (mm. Pesonen & Nieminen 2021). Jokaisella opiskelijalla on oikeus tuntea kuuluvansa korkeakoulu yhteisöön ja ilmaista siellä turvallisesti itseään. Kaikille opiskelijoille tämä ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Esimerkiksi yliopisto-opetukseen sisäänrakennetut oletukset opiskelijoiden yhteiskuntaluokasta ja -taustasta sekä kulttuurisesta pääomasta sulkevat osan opiskelijoista yliopistoyhteisön ulkopuolelle (mm. Käyhkö 2014). Kulttuurisella pääomalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi akateemiseen keskustelukulttuuriin sosiaalistumista jo kotona tai ulkomaan matkoilla hankittua kielitaitoa.

Jotta yliopisto olisi aidosti inklusiivinen, tarvitaan yhä lisää normikriittisyyttä: on tunnistettava ja pohdittava, minkälaisia normeja ja etuoikeuksia yliopiston toimintatavat ja rakenteet sisältävät. Normioletuksen kokevat erityisesti ne, jotka eivät täytä normia; muilta oletusten havaitseminen vaatii tiedostumista ja reflektointia.

Käänteisesti ajateltuna turvallinen tila ei välttämättä ole mukava tai helppo normioletuksen täyttävälle henkilölle, joka on tottunut siihen, että valitsemat käytännöt perustuvat hänelle tuttuihin toimintatapoihin ja ajatusmalleihin. Oikeastaan juuri turvallisempi tila voikin aluksi tuntua ”vaaralliselta” tai ainakin epämuokavalta ja vähintäänkin työläältä, mistä periaatteiden kritiikki osin kumpuaakin.

Turvallisemman tilan sijaan onkin ehdotettu termiä rohkea tila (*brave space*; Arao & Clemens 2013; myös ’urheampi tila’, ks. Meriläinen 2024), joka ilmentää ajatusta kutsusta totuttujen ajatusmallien haastamiseen. Turvallisemman tilan sijaan tilalle on myös ehdotettu ajatusta ’erimielisyyden yhteisöstä’ (*community of disagreement*; ks. Iversen 2019), joka sallii keskeneräisyyden ja ristiriidat mutta pyrkii edistämään moniäänisyyttä, tasa-arvoa ja keskinäistä kunnioitusta.

Turvallisemman tilan periaatteita voi kutsua ”osallisuuden kieleksi”, koska ne ilmentävät eli sanoittavat konkreettisesti osallisuutta jossakin tiettyssä yhteisössä ja jossakin tiettyssä tilanteessa. Korkeakouluopiskelussa periaatteet on siksi perusteltua suunnata juuri niihin kysymyksiin, jotka mahdollisesti kyseisellä kurssilla ovat oleellisia. Tähän vaikuttavat muun muassa kurssin sisällöt ja työskentelytavat. Turvallisemman tilan periaatteet muodostetaankin ideaalitalanteessa niihin sitoutuvassa yhteisössä ja yhdessä keskustellen. Ryhmän jäsenille pitää antaa näin mahdollisuus kommentoida ja tarvittaessa kritisoida periaatteita. Samalla on mahdollista keskustella niistä ristiriitaisista tai hämmentävistä tunteista tai peloista, joita periaatteet saattavat aiheuttaa.

Globaali liikkuvuus, jatkuva oppiminen, digitalisaatio ja yliopistojen tarve profiloitua kansainvälisesti ovat lisänneet moninaisuutta korkeakoulu yhteisössä. Koska väestön koulutustasoa halutaan nostaa, on oletettavaa, että yliopistoon tullaan yhä moninaisemmista sosioekonomisista taustoista. Tästä syystä on

välttämätöntä tarkastella kriittisesti vallitsevia normeja ja puhetapoja eli sitä, kenen ääni akateemisessa keskustelussa kuuluu ja millä ehdoilla ja kenelle yliopisto on todella tarkoitettu. Esimerkiksi korkeakoulujen hakuoppaiden kuvien perusteella opiskelijaideaali on edelleen melko kapea: valkoihoinen, nuori ja hyvinvoiva nainen (Molander & Souto 2022).

Tämän tekstin ollessa jo toimituksessa ilmestyi tutkimusartikkeli, joka sisältää kiinnostavia näkökulmia normikriittiseen keskusteluun. Kasvatustieteilijät Mikko Puustinen ja Jenni Marjokorpi (2023) ovat kartoittaneet yliopisto-opiskelijoiden arvioita siitä, miten vaikeaa on käyttää puheenvuoro keskustelussa, joka käsittelee tutkijoiden nimeämiä aihepiirejä: sukupuolta, politiikkaa, etnisiä taustoja, uskontoa ja seksuaalista suuntautumista. Lisäksi informantit saivat avovastauksentässä itse ehdottaa aihepiirejä, joista keskustelu on heistä vaikeaa. Tutkijat korostavat sitä, että koulutuksen tulee tukea rakentavaa keskustelua ja erimielisyyden kunnioittamista erityisesti tilanteessa, jossa yhteiskunnallinen keskustelu uhkaa polarisoitua. (Mt.)

Olemme tästä samaa mieltä, mutta nostamme tutkimuksesta esiin vielä yksityiskohdan, joka liittyy oman tekstimme pedagogiseen näkökulmaan. Tutkimuksen laajimmat avovastaukset (Puustinen & Marjokorpi 2023, 547) käsittelevät yliopisto-opetusta, tiedettä ja opettajan toimintaa: kun opiskelijoilta kysyttiin, "[m]istä olisi vaikea keskustella", he nostivat epäkohdiksi keskustelun organisoimisen, opetusmenetelmät, vaatimustason ja opetuksen yleisen laadun. Vaikeiden puheenaiteiden teema nostaa siis esiin keskustelun opetuksen laadusta ja opetusmenetelmistä. Tämä viittaa mielestämme siihen, että pedagogikalla on merkitystä koko yliopistoyhteisön yleisen keskusteluilmapiiirin näkökulmasta. Yksi tapa edistää näkökulmien moninaisuutta on kiinnittää huomiota opetushenkilöstön pedagogiseen osaamiseen, johon kuuluu taito fasilitoida keskustelua.

'Turvallisempi tila' on kieltämättä jossain määrin politisoitunut käsite (ks. esim. Iversen 2019), mutta yliopistoyhteisön on silti välttämätöntä reflektoida puhetapoja ja kehittää toimintamallejaan normikriittisesti

riippumatta siitä, millä ilmauksella tätä tarkastelutapaa kutsutaan. Turvallisempi tila – josta puhutaan kriittisesti usein muodossa 'turvallinen tila' – ymmärretään monissa puheenvuoroissa pääosin keinoksi säädellä puheenaiteita (ks. esim. Flensner & Von der Lippe 2019). Turvallisemman tilan käytänteet ovat kuitenkin ennen kaikkea keskustelu- ja reflektiotyökalu, joka ennaltaehkäisee väärinkäsityksiä ja vahvistaa mahdollisuutta olla sopuisasti ja perustellusti eri mieltä asioista ilman, että kenenkään tarvitsee kokea itseään uhatuksi. Lisäksi periaatteista keskustelu tarjoaa opettajalle mahdollisuuden tuoda omassa opetuksessaan esiin tahtoaan ja haluaan toimia opiskelijoiden hyvinvoinnin eteen. Turvallisemman tilan periaatteet eivät siis poista korkeakoulu yhteisölle tärkeää mahdollisuutta päästä haastamaan omia näkemyksiään vaan nimenomaan luovat tilan, jossa avoimelle keskustelulle, erilaisille puhetavoille ja kriittisen keskustelun harjoittelemiselle voi olla aidosti tilaa.

HANNA KOSONEN

FM, yliopisto-opettaja
Helsingin yliopiston kielikeskus
väitöskirjatutkija, Kielentutkimuksen
tohtoriohjelma (HELSLANG)
Helsingin yliopisto

 <https://orcid.org/0009-0008-0484-7491>

SALLA-MAARIA SUURINIEMI

FT, yliopisto-opettaja
Helsingin yliopiston kielikeskus

 <https://orcid.org/0000-0002-1281-586X>

MINNA LYYTINEN

FM, yliopisto-opettaja
Helsingin yliopiston kielikeskus

 <https://orcid.org/0009-0007-1502-512X>

LÄHTEET.....

- Aminkeng Atabong, A. (2021). Kohti rasisminvastaista pedagogiikkaa. Teoksessa S. Keskinen, M. Seikkula & F. Mkwesha (toim.). *Rasismi, valta ja vastarinta. Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus, 205–220.
- Amzil, J. (2017). Turvallisten tilojen pitkä historia. *Ruskeat Tytöt Media -verkkójulkaisu* 31.5.2017. <https://www.ruskeattytot.fi/turvallisilla-tiloilla-on-pitk-ja-moninainen-historia>
- Arao, B. & Clemens, K. (2013). From Safe Spaces to Brave Spaces: a new way to frame dialogue around diversity and social justice. Teoksessa L. Landreman (toim.) *The Art of Effective Facilitation: Reflections from Social Justice Educators*. New York: Routledge, 135–150.
- Canagarajah, S. (2018). Translingual Practice as Spatial Repertoires: Expanding the Paradigm beyond Structuralist Orientations. *Applied Linguistics*, 39(1), 31–54. <https://doi.org/10.1093/applin/amx041>
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity press.
- Flensner, K. & Von der Lippe, M. (2019). Being Safe from what and Safe for Whom? A Critical Discussion of the Conceptual Metaphor of “Safe Space”. *Intercultural Education* 30 (3), 275–288.
- Helsingin yliopisto (2023). Turvallisemman tilan periaatteet. Opiskelijan ohjeet 19.9.2023. <https://studies.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/turvallisemman-tilan-periaatteet>
- Harless, J. (2018). Safe space in the college classroom: contact, dignity, and a kind of publicness. *Ethics and Education*, 13(3), 329–345. <https://doi.org/10.1080/17449642.2018.1490116>
- Hytönen, K. (2016). Feminister försvarar No Whites Allowed – trygg zon utan vita behövs. *Svenska Yle* 10.11.2016. <https://svenska.yle.fi/a/7-1131495>
- Iversen, L. (2019). From Safe Spaces to Communities of Disagreement. *British Journal of Religious Education*, 41(3), 315–326. <https://doi.org/10.1080/01416200.2018.1445617>
- Jantunen, A., Satokangas, H., Suuriniemi, S.-M., Ahlholm, M., Benjamin, S., Laine, M., Kavonius, M., Poulter, S. & Salmenkivi, E. (2021). Kulttuuri-, katsomus- ja kielitietoisuus koulun kehittämisen käsitteinä. Teoksessa M. Tamm, A. Jantunen, H. Satokangas & S.-M. Suuriniemi (toim.) *Kulttuuri- ja kielitietoinen perusopetus: KUPERA-tutkimus- ja arviointiraportti*. Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus HEAn raportit 1/2021, 19–31.
- Kisnänen, N. (2020). *Jotta yliopisto ei olisi valkoisten klubi*. Helsinki: Opetushallitus <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2020/jotta-yliopisto-ei-olisi-valkoisten-klubi>
- Koponen, J. & Kokkonen, L. (2020). Vuorovaikutusosaamisen etäopetuskokemuksia kentältä. *ProBlogi* 21.4.2020. <https://prologos.fi/vuorovaikutusosaamisen-etaopetus-kokemuksia-kentalta/>
- Käyhkö, M. (2014). Kelpaanko? Riitänkö? Kuulunko? Työläistaustaiset naiset, yliopisto-opiskelu ja luokan kokemukset. *Sosiologia*, 51(1), 4–20.
- Meriläinen, R. (2024). Luodaan yhdessä urheampi tila. Kolumni 13.2.2024. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010221173.html>
- Molander, L. & Souto, A.-M. (2022). Vain valkoisille, nuorille, hyvinvoiville naisille? Korkeakouluopiskelijan ideaalityyppi korkeakoulujen hakuoppaiden kuvissa. *Aikuiskasvatus*, 42(2), 104–118. <https://doi.org/10.33336/aik.120033>
- Niinivaara, J. & Lehtonen, H. (2023). Verkko-opetuksen kehittäminen viestintä- ja kieliopinnoissa – yliopisto-opiskelijoiden kokemukset ja käsitykset vuorovaikutuksesta. *Prologi – Viestinnän ja vuorovaikutuksen tieteellinen aikakauslehti*, 19(1), 5–24. <https://doi.org/10.33352/prlg.119994>
- Nussbaum, M. (2011). *Taloukskasvua tärkeämpää. Miksi demokratia tarvitsee humanistista sivistystä?* Helsinki: Gaudeamus.
- Parikka, V. (2022). Liian turvallinen tila? Yliopistokirjeenvaihtaja. *Helsingin Sanomat* 29.10.2022. <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000009132798.html>
- Pesonen, H. & Nieminen, J. H. (2021). *Huomioi oppimisen esteet. Inklusiivinen opetus korkeakoulussa*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Puustinen, M. & Marjokorpi, J. (2023). Mitkä ovat vaikeita aiheita yliopistolla? *Yhteiskuntapolitiikka* 88(5–6), 539–551. <http://hdl.handle.net/10138/568896>
- Rastas, A. (2020). Rasismikeskustelu suomalaisissa yliopistoissa. *Tieteessä tapahtuu* 2, 45–49. <https://journal.fi/tt/article/view/91549>
- Roth, M. S. (2019). *Safe Enough Spaces. A Pragmatist's Approach to Inclusion, Free Speech, and Political Correctness on College Campuses*. New Haven: The Yale University Press.
- Sheikh, L. (2021). Keskiluokan valkoiset tilat. Teoksessa S. Keskinen, M. Seikkula & F. Mkwesha (toim.). *Rasismi, valta ja vastarinta. Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Säntti, J. & Puustinen, M. (2022). Vaikeita ja kiistanalaisia aiheita pohtimassa. *Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seuran vuosikirja*, 59, 152–155.
- Tomperi, T. (2017). Kriittisen ajattelun opettaminen ja filosofia. *niin & näin*, 4/2017, 95–112.
- Zembylas, M. (2018) Affect, race, and white discomfort in schooling: decolonial strategies for ‘pedagogies of discomfort’. *Ethics and Education*, 13(1), 86–104. <https://doi.org/10.1080/17449642.2018.1428714>